

Pomázon született 1943. október 27-én. Érettségi után két évig dolgozott, majd elvégezte az ELTE-t, és 1968-tól magyaros szakos tanárként a pásztói Mikszáth Kálmán Gimnáziumban tanított. 1970-től az ELTE bölcsészkarán oktat. A Mozgó Világ főszerkesztő-helyettese (1975-80), majd főszerkesztője (1981-83). Jelcnleg a Magyar Napló főszerkesztője. Az MSZMP-nek 1970-88 között tagja. Ez év márciusától a Magyar Demokrata Fórum Országos Elnökségének tagja. Három könyve jelent meg: Hódíthatatlan szellem, Közelítések a reformkorhoz, A bukásunk lesz a vesztetek.

gyobb szükségét érzem annak, hogy belül legyen ezen a mozgalmon, mert csak így vélem alakíthatónak ezt a politikai erőt. Ha a fenntartásaimat kívülről fogalmaznám meg, akkor csak felerősíteném azokat a veszélyeket, amelyektől tartok.

– Milyen veszélyekre gondol?

– Azt mondhatnám, hogy ezek teljesen függetlenek az MDF konkrét programjától, függetlenek a személyektől, akik ezt a mozgalmat vezetik. Mint történelmi, politikai jelenséget olyanannak látom e mozgalmat, amely szükségképpen azáltal tud hatni, hogy az embereket a legkönnyebben mozgósítható, befolyásolha-

tó oldalukról közelíti meg. Hangsúlyozom, természetesnek és elkerülhetetlennek látom, hogy egy több évtizedes politikánkivüliség és közéletenkivüliség után egy mozgalom csak úgy tud tömeghatásúvá válni, hogy az érzelmeire próbál hatni. Ugyanakkor ennek a fajta szerveződésnek megvan az a veszélye, hogy nem tud túllépni az érzelmi politizáláson, márpedig az ország politikai helyzete olyan stádiumba került, amikor nagyon higgadt, nagyon racionális elemzések alapján kell dönteni egy-egy politikai lépésről.

– Az érzelmi beállítottság a tagság sajátja vagy vezető testületekben is reális a veszélye?

– Az én személyemen belül is reális ez a veszély. Ha elmegyek egy MDF-gyűlésre és szónok vagyok, akkor magamon érzem azt, hogy mit követel a helyzet. Érzem, hogy ha átadom magam ennek a követelménynek, akkor megyek valamilyen öntudatlan tömegigény irányába, és nem a tömeget hajlítom magam felé.

– Az MDF vezető garnitúrájában hányan küzdenek ezzel a dilemmával?

– Az természetes, hogy különböző alkatú emberek vannak a vezetésben belül is, és többeknél – szándékuktól függetlenül – személyiségük kisugárzása révén, stílusuk révén elsősorban ezek az érzelmi hatások válnak döntővé. Gondolom, arra céloz, hogy mondjuk Csurka István, Für Lajos vagy Fekete Gyula érzelmi hatásokra töre emberek. Ez kétsége-

A Magyar Demokrata Fórum a múlt hét végi kongresszusán határozott több, az összeállítás keretes anyagaiban felvetett kérdéssel kapcsolatban (köztársasági elnök, tulajdonviszonyok stb.).

Ezért az interjú készítésének időpontjában nem állt rendelkezésünkre a demokrata fórum aktuális programja.

len. Ők a tömeggyűléseken valóban érzelmi hurokat pengenek, de elemző megnyilatkozásaikban, tanulmányaikban fellelhető nézeteik világos, racionális kifejtése is. Az őket érő vádak akkor lennének helytállóak, ha bizonyítható lenne, hogy az ő érzelmi politizálásuk más irányba, és nem a saját, átgondolt programjuk irányába hat. A velük szemben megnyilatkozó ellenszenv csak részben származik abból, hogy nagyon sokan nem szeretik és demagógiának tartják ezt a fajta emocionálisitást. Igazából azért működik ez az ellenszenv, mert ijesztőnek tartják azt a radikalizmust, amit ők képviselnek. Ez a radikalizmus ugyanis érdekeket sért.

– A radikalizmust Magyarországon helyénvaló és progresszív magatartásnak tartja?

– Azt gondolom, hogy semmilyen átalakulásban, semmilyen fordulatnál nem lehet nélkülözni a radikalizmust. A mérsékeltségnek az a funkciója, hogy egy radikális stílussal, indulattal felszínre hozott erőket próbálja mederben tartani és célra irányítani. De önmagában képtelen arra, hogy felszínre hozza ezeket az indulatokat.

– Tehát legyenek mérsékelték mások.

– Én azt mondom, hogy mérsékeltnek kell lennem. Az akarnak lenni. A kétfajta stílus közül én meghatározónak természetesen a mérsékeltséget tartom, hiszen a demokrata fórum alapítólevele, alapszabálya által megfogalmazott program a békés átmenet programja. Az MDF-re azért hárul nagyobb felelőség, mert nagyobb a sugárzása.

– Mi a magyarázata annak, hogy az MDF a legerősebb ellenzéki szervezet Magyarországon? Elsősültsége, programja?

– Semmiképpen nem a programja. És még csak nem is az elsősültsége, bár nehéz lenne cáfolni, hogy ennek fontos szerepe van. Inkább az, amit Tamás Gáspár Miklós vádként fogalmazott meg, tudniillik hogy ez egy „törzsi közösség”. Hogy ami a Magyar Demokrata Fórumban zajlik, az egy primitívebb állapota a társadalmi érintkezésnek és egyáltalán a közéletnek. Minden pejoratív hangsúly nélkül, leíró elemzés eredményeként is vállalhatjuk, hogy ez az ország a politikai kultúrában visszamaradott. Most kezd valami olyasmit, amit a polgáriassultabb országokban 200 évvel ezelőtt kezdtek. (Mi is elkezdődött 200 évvel ezelőtt, csak nálunk aztán elvágták ezt a folyamatot.) Amikor egy politikai mozgalom tömegbefolyásra akar szert tenni, akkor nyilvánvalóan ebből a tényből kell kiindulni. A tömegek nem annak alapján mozgathatók, hogy milyen programot fogalmazunk meg egy számukra nem nagyon követhető modorban vagy stílusban. Ez a nép vagy ez a társadalom annak alapján vonzódik ehhez vagy ahhoz a mozgalomhoz, hogy hol talál a saját politikai ösztönei számára elfogadható, rokonszenves embereket. Ez ilyen egyszerű.

– A választásokból várhatóan erős pártként ke-